

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 652/2023-42

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **mesta Bardejov**, Radničné námestie 16, Bardejov, IČO 00 321 842, zastúpeného ADVOKÁTSKA KANCELÁRIA JUDr. Peter Kerecman spoločnosť s ručením obmedzeným, Rázusova 1, Košice, proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo/217/2019 zo 16. mája 2023 v spojení s opravným uznesením zo 14. februára 2024 takto

rozhodol:

1. Rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo/217/2019 zo 16. mája 2023 v spojení s opravným uznesením zo 14. februára 2024 **boli porušené** základné práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo/217/2019 zo 16. mája 2023 v spojení s opravným uznesením zo 14. februára 2024 **zrušuje a vec mu vracia** na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **530,86 eur** a tieto zaplatiť jeho právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Odôvodnenie:

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 4. septembra 2023 domáha vyslovenia porušenia základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a vlastníť majetok podľa čl. 20 ústavy a práv na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a pokojne užívať majetok podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane

ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom o jeho dovolaní v civilnom spore, ktorý žiada zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

II.

2. Sťažovateľ (záložca) sa žalobou proti žalovanému (záložný veriteľ) domáhal určenia neexistencie záložného práva na jeho nehnuteľnosti a práva záložného veriteľa predat' nehnuteľnosť na dobrovoľnej dražbe a zdržania sa výkonu záložného práva. Nebolo sporné, že pohľadávka tretieho dlžníka zabezpečená záložným právom k nehnuteľnosti sťažovateľa sa stala splatnou v septembri 1997, v roku 2001 bola prihlásená do konkurzu na majetok dlžníka, no záložný veriteľ začal výkon záložného práva až v roku 2009. Podľa sťažovateľa sa záložné právo žalovaného v septembri 2007 premlčalo. Vychádzal z § 100 ods. 2 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“), podľa ktorého sa záložné právo nepremľčí skôr ako zabezpečená pohľadávka, a z § 408 ods. 1 Obchodného zákonníka (ďalej len „ObZ“), podľa ktorého premlčacia doba sa skončí najneskôr po uplynutí 10 rokov odo dňa, keď začala po prvý raz plynúť.

3. Okresný súd rozsudkom žalobu sťažovateľa zamietol, keď dospel k záveru, že záložné právo nie je premlčané. Vychádzal z § 20 ods. 7 zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZKV“), podľa ktorého má prihlásenie pohľadávky do konkurzu pre plynutie premlčacej doby rovnaké účinky ako uplatnenie práva na súde. Prihlásením pohľadávky preto podľa § 402 ObZ prestala plynúť premlčacia doba. Ďalej vychádzal z § 408 ods. 1 tretej vety ObZ, podľa ktorej námietku premlčania nemožno uplatniť v súdnom alebo rozhodcovskom konaní, ktoré sa začalo pred uplynutím tejto lehoty. Keďže zabezpečená pohľadávka bola počas plynutia premlčacej doby prihlásená v konkurze, tak dlžník nemôže vzniesť námietku premlčania a nielen zabezpečená pohľadávka, ale ani záložné právo nie sú premlčané. K návrhu o neexistencii práva záložného veriteľa predat' záloh na dobrovoľnej dražbe uviedol, že sťažovateľ nepreukázal naliehavý právny záujem, keď záložný veriteľ realizuje výkon priamym predajom, a nie dobrovoľnou dražbou.

4. Proti tomu podal sťažovateľ odvolanie. Súhlasil s tým, že prihlásením pohľadávky do konkurzu prestala podľa § 402 ObZ plynúť premlčacia doba, no to podľa § 408 ods. 1 ObZ nemá žiadny vplyv na plynutie absolútnej premlčacej doby, ktorá uplynie bez ohľadu na iné ustanovenia ObZ. Sťažovateľ poukázal na to, že absolútna premlčacia doba uplynula, hoci účinky jej premlčania nenastali voči dlžníkovi, ktorý má zákaz vzniesť námietku premlčania v konkurze. Je bez významu, či dlžník mohol alebo nemohol namietnuť premlčanie, keďže uplynutie premlčacej doby nesúvisí so vznesením námietky premlčania. Zákaz vzniesť námietku premlčania podľa § 408 ods. 1 ObZ sa vzťahuje len na dlžníka, pretože voči nemu bola zabezpečená pohľadávka uplatnená v konkurze. Tento zákaz sa však nevzťahuje voči žalobcovi ako záložcovi. Pre podobnosť právnej úpravy a skutkového stavu sťažovateľ poukázal na rozhodnutia českého najvyššieho súdu. Podľa rozhodnutia sp. zn. 20Cdo/1744/2009 nemá prihlásenie pohľadávky do konkurzu dlžníka vplyv na plynutie absolútnej premlčacej doby, keďže spočívanie premlčacej doby podľa § 402 ObZ je výslovne vylúčené § 408 ods. 1 ObZ. Podľa rozhodnutia sp. zn. 31Cdo/4091/2010 nemožnosť dlžníka vzniesť námietku premlčania podľa § 408 ods. 1 ObZ neznamená, že by rovnaký zákaz stíhal aj ručiteľa dlžníka, ak proti nemu nebolo počas absolútnej premlčacej doby začaté súdne konanie. Sťažovateľ namieta, že jeho argumentácia o nemožnosti predat' záloh na dobrovoľnej dražbe sa vzťahovala nielen na návrh na určenie neexistencie práva predat' záloh na dobrovoľnej

dražbe, ale aj na návrh, aby sa žalovaný zdržal výkonu záložného práva. Napriek tomu sa okresný súd touto argumentáciou nezaoberal, keď konštatoval nedostatok naliehavého právneho záujmu.

5. Krajský súd rozsudkom potvrdil rozsudok okresného súdu. Stotožnil sa s odôvodnením okresného súdu. Na zdôraznenie správnosti k § 408 ods. 1 ObZ uviedol, že ak dlžník nemôže uplatniť námietku premlčania, nemôže sa pohľadávka premlčať. Len uplynutie premlčacej doby bez možnosti uplatniť námietku premlčania nespôsobuje premlčanie. Keďže prihlásenie pohľadávky v konkurze má rovnaké účinky ako uplatnenie práva na súde, tak dlžník nemôže v konkurze vzniesť námietku premlčania, a preto nemôže dôjsť k premlčaniu pohľadávky, a teda ani záložného práva. Stotožnil sa s argumentáciou sťažovateľa o nemožnosti vykonať záložné právo na dobrovoľnej dražbe, no konštatoval, že na žalobe sčasti o zdržanie sa výkonu záložného práva dobrovoľnou dražbou nie je naliehavý právny záujem, keďže žalovaný sa domáhal priameho predaja zálohu.

6. Proti tomu podal sťažovateľ pre nesprávne právne posúdenie a zmätočnosť dovolanie. Podľa § 421 ods. 1 písm. a) a b) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) ho odôvodnil tým, že krajský súd nesprávne vyriešil tri v dovolacej praxi nevyriešené právne otázky, od vyriešenia ktorých záviselo jeho rozhodnutie. Prvou otázkou sa pýtal, či § 100 ods. 2 OZ treba vykladať tak, že (i) premlčacia doba záložného práva neuplynie skôr ako premlčacia doba zabezpečenej pohľadávky; alebo (ii) záložné právo sa nepremlečí skôr, ako uplynie premlčacia doba zabezpečenej pohľadávky a dlžník sa námietkou dovoľá premlčania. Podľa sťažovateľa účelom § 100 ods. 2 OZ nie je aj dovolanie sa účinkov premlčania už premlčanej pohľadávky dlžníkom, keďže premlčanie je viazané len na uplynutie času. Druhou otázkou sa pýtal, či § 408 ods. 1 prvú vetu ObZ treba vykladať tak, že (i) absolútna premlčacia doba zabezpečenej pohľadávky uplynie, aj keď bola pred jej uplynutím táto pohľadávka prihlásená v konkurze dlžníka, alebo (ii) prihlásením pohľadávky v konkurze sa plynutie absolútnej premlčacej doby prerušuje podľa § 402 ObZ v spojení s § 20 ods. 7 ZKV. Podľa sťažovateľa je prihlásenie zabezpečenej pohľadávky do konkurzu podľa § 402 ObZ uplatnením práva v už začatom konaní, čo nemá podľa § 408 ods. 1 ObZ vplyv na uplynutie absolútnej premlčacej doby. K tomu uviedol, že pri riešení tejto otázky sa krajský súd čiastočne odklonil od záveru rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/71/2010, podľa ktorého na plynutie absolútnej premlčacej doby nemá vplyv jej spočívanie. Treťou otázkou sa pýtal, či § 408 ods. 1 tretiu vetu ObZ treba vykladať tak, že (i) zákaz vzniesť námietku premlčania zabezpečenej pohľadávky platí iba pre dlžníka v konkurze alebo (ii) zakazuje aj záložcovi, odlišnému od dlžníka, vzniesť námietku premlčania záložného práva. Sťažovateľ poukázal na už v odvolaní uvedené rozhodnutia českého najvyššieho súdu sp. zn. 20Cdo/1744/2009 a sp. zn. 31Cdo/4091/2010. Sťažovateľ dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP vymedzil nedostatkom odôvodnenia právneho posúdenia krajského súdu a nevysporiadaním sa s podstatnou odvolacou právnou argumentáciou.

7. Najvyšší súd ústavnou sťažnosťou namietaným rozsudkom dovolanie sťažovateľa zamietol. Najvyšší súd uviedol, že absolútna premlčacia doba podľa doslovného znenia § 408 ods. 1 ObZ platí bez ohľadu na iné ustanovenia ObZ. Argumentom opaku vyvodil, že takéto maximálne obmedzenie trvania premlčacej doby neplatí pre práva neupravené v ObZ, čo platí aj pre záložné právo. Preto maximálne obmedzenie trvania premlčacej doby podľa § 408 ods. 1 ObZ môže vyradiť z uplatnenia len spočívanie podľa § 402 ObZ, nie spočívanie podľa § 20 ods. 7 ZKV v spojení s § 100 ods. 2 OZ, keďže nie sú súčasťou ObZ. Pre prípustnosť si najvyšší súd druhú dovoláciu

otázku dotvoril tak, či sa absolútna premlčacia doba podľa § 408 ods. 1 ObZ vzťahuje aj na práva v ObZ neupravené. Dospel k záveru, že nie. To odôvodnil zhodnou úpravou účinkov uplatnenia práva na plynutie premlčacích dôb podľa § ObZ a OZ. No pri záložnom práve je namiesto spočívania či prerušenia plynutia vhodnejšie pomenovať to nemožnosťou uplynutia premlčacia doby záložného práva pred uplynutím premlčacej doby zabezpečenej pohľadávky. Preto druhú dovoláciu otázku zodpovedal tak, že prihlásenie zabezpečenej pohľadávky do konkurzu pred uplynutím premlčacej doby spôsobuje nemožnosť premlčania výkonu záložného práva.

8. Najvyšší súd sa pri prvej dovolacej otázke stotožnil s okresným a krajským súdom, že k premlčaniu dochádza už márnym uplynutím premlčacej doby, no k nemožnosti priznania takéhoto práva až vznesením námietky premlčania tým, koho na to oprávňuje zákon. OZ v § 100 ods. 1 dlžníka, no ObZ v § 388 ods. 1 povinnú osobu, medzi ktorú možno zaradiť aj záložcu odlišného od dlžníka. Najvyšší súd po úvahách konštatoval, že pri výklade prvej dovolacej otázky súhlasí so sťažovateľom, no pri druhej nie. Z toho vyvodil len procesný následok, že v obchodnoprávnom vzťahu nemožno neprejednať námietku premlčania záložcu odlišného od dlžníka. To však nič nemení na veci sťažovateľa, keďže pre neuplynutie premlčacej doby záložného práva jej nemožno priznať úspech. Najvyšší súd tretiu dovoláciu otázku vyhodnotil ako bez významu pre rozhodnutie o zamietnutí žaloby. K tomu uviedol, že konaním, na ktoré by sa mal vzťahovať zákaz uplatniť námietku premlčania, je konkurz dlžníka, ktorý začal dávno pred súdnym sporom a sťažovateľ nebol jeho účastníkom. Preto to, či by aj on rovnako ako dlžník nemohol uplatniť námietku premlčania, je hypotetické. Nestotožnil sa s námietkou zmätočnosti, až na jednu, výsledok konania neovplyvňujúcu výnimku. Krajskému súdu vytkol nesprávny záver o potrebe naliehavého právneho záujmu na žalobnom návrhu zdržania sa výkonu záložného práva. Z rozsudkov okresného a krajského súdu sú dostatočne zrejmé dôvody zamietnutia žaloby, hoci sa krajský súd nevyjadril ku všetkým odvolacím otázkam podrobne a explicitne.

III.

9. Sťažovateľ najvyššiemu súdu vytýka výklad aplikovaných noriem v rozpore s ich účelom a nedostatok presvedčivého odôvodnenia k podstatnej dovolacej argumentácii a k jeho vlastným právnym záverom. Sťažovateľ opakuje svoju právnu argumentáciu o výklade aplikovaných ustanovení. Trvá na tom, že prihlásenie zabezpečenej pohľadávky do konkurzu dlžníka nemá vplyv na uplynutie jej absolútnej premlčacej doby. Dôsledkom prihlásenia pohľadávky do konkurzu počas plynutia absolútnej premlčacej doby je len to, že dlžník v konkurze nemôže namietať jej premlčanie. Najvyšší súd opomenul aplikovať § 402 ods. 1 ObZ o spočívaní premlčacej doby, cez ktorý do obchodnoprávnej úpravy premlčania vstupujú ustanovenia iných právnych predpisov upravujúcich súdne konanie o účinkoch uplatnenia práva. Úvaha najvyššieho súdu, že premlčanie záložného práva je upravené v OZ, je bez významu k výkladu § 408 ods. 1 ObZ. § 100 ods. 2 OZ iba viaže uplynutie premlčacej doby záložného práva na uplynutie premlčacej doby zabezpečenej pohľadávky podľa ObZ.

10. Sťažovateľ najvyššiemu súdu vytýka záver o neprípustnosti dovolania v časti odklonu krajského súdu od ustálenej rozhodovacej praxe. Hoci nie priamo v dovolaní, ale počas konania poukázal na záver ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 250/2011, podľa ktorého ani v prebiehajúcom exekučnom konaní nedochádza k predĺženiu absolútnej premlčacej doby zabezpečenej pohľadávky, v dôsledku čoho sa nepredlžuje ani premlčacia doba záložného práva. Sťažovateľ nesúhlasí so záverom

o neprípustnosti dovolania pre zmätočnosť, keď najvyšší súd neskúmal, či krajský súd reagoval na konkrétne odvolacie námietky, hoci konštatoval, že sa k nim nevyjadril podrobne. Namieta nezdôvodnenie zamietnutia dovolania v časti žalobného návrhu zdržania sa výkonu záložného práva, hoci najvyšší súd konštatoval zjavnú nesprávnosť zdôvodnenia jeho zamietnutia krajským súdom pre nepreukázanie naliehavého právneho záujmu.

11. Najvyšší súd považuje ústavnú sťažnosť za neopodstatnenú. Pripustil sťažnostnú námietku o nevysporiadaní sa s rozhodnutím ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 250/2011, no z celkového kontextu namietaného rozsudku musí byť zrejmé, že to, čo platí na konkurz, malo by platiť aj na exekúcie. Dostatočne sa vyjadril k podstatným dovolacím námietkam a poskytol právny názor na zovšeobecnenie riešenia príslušnej typovej situácie, na ktorého správnosti zotrváva. Podľa najvyššieho súdu podstatou dovolacej argumentácie bola polemika sťažovateľa s právnymi závermi nižších súdov, s ktorou sa nestotožnil.

12. Sťažovateľ k vyjadreniu najvyššieho súdu uviedol, že trvá na sťažnostných námietkach. Zvýraznil, že na rozhodujúce právne otázky dostal prvýkrát odpoveď až od najvyššieho súdu, no nesprávnu. Zdôrazňuje nesprávnosť dotvorenia druhej dovolacej otázky. Premlčacia lehota zabezpečenej pohľadávky a jej plynutie je komplexne upravené v ObZ. Preto jej uplynutie nesúvisí s úpravou premlčania v OZ. Najvyššiemu súdu vytýka, že nezdôvodnil tolerovanie odklonu krajského súdu od rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 250/2011, keď nepripustil dovolanie z dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

IV.

13. Pri nedôvodnosti dovolacieho dôvodu nesprávneho právneho posúdenie treba vychádzať z toho, že ústavný súd zásadne nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie práva s ústavou najmä z toho hľadiska, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené. Ústavný súd preskúmava len to, či zákony neboli vyložené spôsobom, ktorý je svojvoľný (arbitrárny) alebo ústavne neudržateľný pre zjavné pochybenia alebo omyly v posudzovaní obsahu takýchto právnych úprav (II. ÚS 348/08). Ústavný súd za protiústavné považuje tie rozhodnutia, odôvodnenie ktorých je úplne odchylné od vecí samej alebo extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (I. ÚS 301/06). Rovnako o takýto stav ide aj vtedy, ak závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, by zásadne popreli účel a význam zákonného predpisu (I. ÚS 88/07). Rozhodnutie súdu možno považovať za svojvoľné a také, ktoré narúša spravodlivosť konania, iba v prípade, ak sú v ňom vyjadrené dôvody založené na zjavnej skutkovej alebo právnej chybe súdu, dôsledkom čoho došlo k odopretiu spravodlivosti.

14. Sťažnostnú argumentáciu možno rozdeliť na tri námietky. Podľa sťažovateľa najvyšší súd (i) mal pripustiť dovolanie aj podľa § 420 písm. f) CSP, keďže krajský súd zmätočne konštatoval neexistenciu naliehavého právneho záujmu na petite o splnenie povinnosti a nedostatočne reagoval na odvolaciu argumentáciu, (ii) mal pripustiť dovolanie aj podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, keďže krajský súd sa odklonil od rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 250/2011 a (iii) nesprávnym zodpovedaním dovolacích otázok dospel k nesprávnemu právnemu posúdeniu.

15. Nedôvodná je sťažnostná námietka, že dovolanie bolo prípustné aj pre zmätočnosť. Sťažovateľ najvyššiemu súdu vyčíta, že napriek konštatácii o pochybení krajského súdu, ktorý pri petite o splnenie povinnosti konštatoval neexistenciu naliehavého právneho záujmu, nevyvodil z toho dôsledky. K tomu treba uviesť, že sťažovateľ tento nedostatok krajského súdu v dovolaní nenamietal. To preto, lebo sa netýkal dovolaním napadnutých častí výroku rozsudku krajského súdu. Najvyšší súd sa mu nadbytočne, nad rámec rozsahu a dôvodov dovolania venoval. Sťažovateľ tento nedostatok krajského súdu mierne dezinterpretuje. Krajský súd sa dopustil len písárskej chyby, keď ho v odôvodnení označil ako petit na splnenie povinnosti, hoci v konaní pred okresným súdom bol tento petit vo vzťahu k aktuálnemu záložnému veriteľovi a dobrovoľnej dražbe sťažovateľom naformulovaný ako určovací. A k takto naformulovanému určovaciemu petitu (určenie, že záložné právo predajom zálohu na dobrovoľnej dražbe neexistuje) okresný súd konštatoval nepreukázanie naliehavého právneho záujmu, s čím sa krajský súd správne stotožnil, no omylom ho v odôvodnení označil ako petit na splnenie povinnosti (zdržať sa predaja zálohu na dobrovoľnej dražbe).

16. Nedôvodná je sťažnostná námietka, že najvyšší súd neodôvodnil zamietnutie dovolania v časti proti potvrdzujúcemu výroku krajského súdu o zamietnutí žaloby v časti zdržania sa výkonu záložného práva. Zamietnutie oboch návrhov (určenie, že nehnuteľnosť nie je zaťažená záložným právom a zdržanie sa výkonu záložného práva) bolo založené na totožnom právnom posúdení, nesprávnosť ktorého sťažovateľ v dovolaní namietol. Ani sťažovateľ dovoláciu argumentáciu nenasmeroval osobitne ku každému žalobnému návrhu, ale postavil ju len na presvedčení o nesprávnosti právneho záveru krajského súdu, že zabezpečená pohľadávka nie je premlčaná. Preto nebolo potrebné, aby najvyšší súd odôvodňoval zamietnutie dovolania proti každému žalobnému návrhu osobitne.

17. Nedôvodná je sťažnostná námietka o mylnom závere najvyššieho súdu, podľa ktorého je nedôvodná dovolacia námietka o nedostatočnom odôvodnení právneho posúdenia okresného a krajského súdu. Z rozsudkov okresného a krajského súdu sú zrejme zrozumiteľné dôvody, pre ktoré zamietli žalobu sťažovateľa. K záveru o nepremlčaní záložného práva dospeli po právnom posúdení, podľa ktorého zabezpečená pohľadávka nie je premlčaná, pretože jej prihlásením do konkurzu dlžníka premlčacia doba začala spočívať, a keďže dlžník nemôže v konkurze vzniknúť námietku premlčania, nemôže sa pohľadávka premlčať. Konštatovanie najvyššieho súdu, že krajský súd sa nevyjadril ku každej dovolacej otázke explicitne a podrobne, treba chápať tak, že tak čiastkovo, ako ich sťažovateľ naformuloval v dovolaní, ich krajský súd výslovne neriešil, ale v súhrne vyplynuli z úvah vedúcich okresný a krajský súd k právnomu posúdeniu. Preto sa nevyklúčujú konštatovania najvyššieho súdu o nie vždy podrobnom a explicitnom odôvodnení každej dovolacej otázky krajským súdom a o dostatočne zrejmých právnych úvahách o nepremlčaní záložného práva a zabezpečenej pohľadávky.

18. Nedôvodná je sťažnostná námietka, že dovolanie bolo prípustné aj podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP (odklon od ustálenej rozhodovacej praxe). Treba súhlasiť s najvyšším súdom, že tento dôvod prípustnosti dovolania nebol daný. V rozhodnutí sp. zn. 1Cdo/71/2010, ktorým sťažovateľ v dovolaní dôvodil odklon od ustálenej rozhodovacej praxe, sa najvyšší súd len všeobecne vyjadril, že absolútnu premlčaciu dobu nemožno predĺžiť, vylúčiť či meniť. Podstatou však bolo posudzovanie správnosti záveru o aplikácii § 100 ods. 2 OZ na premlčanie záložného práva zabezpečujúceho obchodnoprávnu pohľadávku. Pre skutkovú a právnu rozdielnosť nemožno toto

rozhodnutia považovať za také, v ktorom by najvyšší súd riešil obdobné, nie to ešte rovnaké právne otázky. Najvyšším súdom konštatovaná neprípustnosť tohto dovolacieho dôvodu nebola dôvodom, pre ktorý by nepristúpil k meritórnemu prieskumu dovolacích námietok. Preto je pre sťažovateľa bez významu, z ktorého konkrétneho dôvodu prípustnosti pre nesprávne právne posúdenie dovolanie pripustil. Preto je bez významu, či si najvyšší súd mal všimnúť, že v odvolaní, no nie dovolaní, sťažovateľ poukázal na závery rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 250/2011, a tieto mal podľa sťažovateľa vyhodnotiť ako ustálenú rozhodovaciu prax, od ktorej sa krajský súd odklonil. K tomu možno uviesť, že hoci právne závery ústavného súdu k vo veci sťažovateľa rozhodujúcim právnym normám vychádzajú zo skutkových podobností s vecou sťažovateľa, tak ako jediné rozhodnutie ho nemožno považovať za ustálenú rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít. Najvyšší súd postupoval v súlade s jeho poslaním – vytváranie a zjednocovanie judikatúry, keď uprednostnil prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP a vyriešil v jeho rozhodovacej praxi nevyriešené právne otázky.

19. K sťažostnej námietke nesprávneho právneho posúdenia najvyšším súdom treba uviesť, že vyriešenie dovolacích otázok postavil na dvoch vzájomne a sčasti s podstatou veci nesúvisiacich záveroch. Prvom, zabezpečená pohľadávka nie je premlčaná, lebo sa na plynutie premlčacej doby neaplikuje § 408 ObZ, keďže prihlásením pohľadávky do konkurzu dlžníka začala spočívať podľa ZKV, a nie podľa ObZ. Druhom, že § 408 ObZ sa neaplikuje na práva v ObZ neupravené, čo platí aj pre záložné právo.

20. Najvyšší súd zo znenia § 408 ods. 1 ObZ, podľa ktorého sa bez ohľadu na iné ustanovenia tohto zákona skončí premlčacia doba najneskôr po uplynutí 10 rokov odo dňa, keď začala po prvý raz plynúť, správne vyvodil, že pre jeho aplikáciu musí premlčacia doba spočívať podľa ObZ. No nesprávny je jeho záver, že premlčacia doba zabezpečenej pohľadávky nespočívala podľa § 402 ObZ, keď vychádzal z toho, že spočívala podľa § 20 ods. 7 ZKV, a to vylučuje aplikáciu § 408 ObZ. Podľa § 402 ObZ premlčacia doba prestáva plynúť, keď veriteľ pre účely uspokojenia svojho práva urobí akýkoľvek právny úkon, ktorý sa považuje podľa predpisu upravujúceho súdne konanie za jeho začatie alebo za uplatnenie práva v už začatom konaní. Zo znenia § 402 ObZ je zrejmé, že veriteľom uskutočnený úkon pre účely uspokojenia svojho práva musí byť podľa iných predpisov upravujúcich súdne konanie považovaný za začatie konania alebo za uplatnenie práva v začatom konaní. Z toho vyplýva, že úkon, ktorý má za následok spočívanie premlčacej doby, bude vždy urobený podľa iného predpisu, nie podľa ObZ, keďže ten nie je procesným predpisom upravujúcim súdne konanie. § 402 ObZ výslovne predpokladá, že k spočívaniu všeobecnej premlčacej doby dôjde v dôsledku takých úkonov, ktoré iné právne predpisy (nie ObZ, ako mylne uvažoval najvyšší súd) považujú za začatie konania alebo za uplatnenia práv v už začatom konaní. Pri tejto úvahe najvyššieho súdu a z nej vyvodeného záveru by premlčacia doba nikdy nespočívala podľa § 402 ObZ, pretože ObZ neobsahuje normy o súdnom konaní osobitne pre obchodné pohľadávky.

21. Najvyšší súd záver o neaplikácii § 408 ods. 1 ObZ vyvodil z toho, že môže vyradiť z uplatnenia len spočívanie podľa § 402 ObZ, nie spočívanie podľa § 20 ods. 7 ZKV v spojení s § 100 ods. 2 OZ, keďže nie sú súčasťou ObZ. Z toho nie je zrejmé, aký súvis má podľa najvyššieho súdu spočívanie podľa ZKV s § 100 ods. 2 OZ, keďže toto ustanovenie spočívania neupravuje, ale, ako to čiastočne vhodnejším pomenovaním vyjadril najvyšší súd, vyjadruje akcesorickú povahu premlčacích dôb záložného práva k zabezpečenej pohľadávke, aj keď fakticky tým môže dôjsť

k predĺženiu premlčacej doby záložného práva. Ani § 20 ods. 7 ZKV neupravuje spočívanie premlčacej lehoty, ale to, aký účinok má prihláška pohľadávky v konkurze na plynutie jej premlčacej doby (a to rovnaký ako uplatnenie práva na súde). Premlčanie zabezpečenej pohľadávky sa spravovalo ustanoveniami ObZ, preto treba zistiť, aké účinky má podľa ObZ uplatnenie práva na súde na plynutie premlčacej doby, keďže prihláška ich má rovnaké. Podľa § 402 ObZ je účinkom spočívanie všeobecnej premlčacej doby. Preto prihláškou pohľadávky spravujúcou sa ustanoveniami ObZ do konkurzu jej premlčacia doba spočíva podľa § 402 ObZ. Najvyšší súd vychádzal pri riešení dovolacích otázok z nesprávnej úvahy, že na plynutie premlčacej doby zabezpečenej pohľadávky sa neaplikuje § 408 ods. 1 ObZ, pretože nespočíva podľa § 402 ObZ. Ak by dospel k správneému záveru, že všeobecná premlčacia doba zabezpečenej pohľadávky spočíva podľa § 402 ObZ, tak dôsledkom jeho konštatovaní, že § 408 ods. 1 ObZ vyraduje z uplatnenia § 402 ObZ a absolútna premlčacia doba podľa § 408 ObZ platí bez ohľadu na iné ustanovenia ObZ, je to, že na plynutie absolútnej premlčacej doby zabezpečenej pohľadávky nemá vplyv, že si ju veriteľ prihlásil do konkurzu dlžníka.

22. Najvyšší súd druhú dovolaciu otázku dotvoril tak, či sa absolútna premlčacia doba podľa § 408 ObZ vzťahuje aj na práva v ObZ neupravené, a teda na záložné právo. Takéto dotvorenie nie je v súlade s tým, čo bolo pre rozhodnutie o žalobe podstatné, čo sa sťažovateľ pýtal a čo malo byť predmetom dovolacieho právneho posúdenia. Okresný a krajský súd neriešili, či sa § 408 ObZ vzťahuje na práva neupravené v ObZ, keďže posudzovali uplynutie absolútnej premlčacej doby vo vzťahu k právu na zaplatenie pohľadávky zo zmluvy, ktorá sa podľa dohody zmluvných strán spravuje ObZ, čo žiadna zo strán sporu nerozporeovala. Súdny neposudzovali premlčanie záložného práva, ale premlčanie zabezpečenej pohľadávky. Sťažovateľ sa dožadoval aplikácie § 408 ods. 1 ObZ vo vzťahu k zabezpečenej pohľadávke, nie záložnému právu. Preto nebolo podstatné, či sa § 408 ods. 1 ObZ vzťahuje na práva v ObZ neupravené.

23. Na obsah dovolania nepriliehavé dotvorenie druhej dovolacej otázky v spojení s celkovou právnou argumentáciou najvyššieho súdu je zrejme dôsledkom toho, že nerozlišoval, že ide o premlčanie dvoch práv – na zaplatenie zabezpečenej pohľadávky a uspokojenie sa zo zálohu, a že ich premlčacie lehoty môžu byť rôzne dlhé s rôznym začiatkom plynutia. Preto § 100 ods. 2 OZ ustanovuje, že záložné právo sa nepremľčí skôr ako zabezpečená pohľadávka. Tým predchádza situácii, keď by zabezpečená pohľadávka nebola premlčaná, no záložné právo áno, čo by znamenalo, že veriteľ nepremľčanú pohľadávku nemôže uspokojiť zo zálohu, ak záložca namietne premlčanie. No ak je zabezpečená pohľadávka premlčaná, môže sa záložné právo premlčať. Tým, že okresný a krajský súd dospeli k záveru, že nie je premlčaná zabezpečená pohľadávka, neriešili premlčanie práva domáhať sa uspokojenia zo zálohu, keďže to sa podľa § 100 ods. 2 OZ nemôže premlčať skôr ako zabezpečená pohľadávka. Preto neposudzovali, podľa ustanovení ktorého zákona sa vo veci sťažovateľa premlčuje záložné právo. To by spolu s tým, či je záložné právo premlčané, posudzovali, ak by dospeli k správneému právneému záveru, že zabezpečená pohľadávka je uplynutím absolútnej premlčacej doby premlčaná, keďže premlčať neskôr ako zabezpečená pohľadávka sa môže.

24. K tomu možno uviesť, že zo súdmi zisteného skutkového stavu sa javí, že bez ohľadu na to, akým predpisom by sa premlčanie záložného práva spravovalo (či ObZ, alebo OZ), tak v čase, keď záložný veriteľ prvýkrát začal s jeho výkonom (12 rokov, odkedy tak mohol po prvýkrát urobiť), bolo premlčané, keďže dovtedy záložný veriteľ vo vzťahu k výkonu záložného

práva neurobil žiadny úkon, s ktorým by bolo, či už podľa ObZ, alebo OZ spájané spočívanie či pretrhnutie plynutia premlčacej doby záložného práva. Preto, ak obe premlčacie doby uplynuli a záložný veriteľ v 10-ročnej premlčacej dobe nezačal s výkonom záložného práva, tak stráca možnosť domáhať sa proti vôli záložcu uspokojenia zo zálohu, pretože jeho záložné právo je premlčané.

25. Po pre vec nepodstatnom konštatovaní, že § 408 ObZ sa nevzťahuje na práva neupravené v ObZ, a citácii jasnej zákonnej úpravy, že záložné právo sa nepremľčí skôr ako zabezpečená pohľadávka, najvyšší súd zodpovedal druhú, podľa neho najpodstatnejšiu dovoláciu otázku tak, že prihlásenie zabezpečenej pohľadávky do konkurzu pred uplynutím premlčacej doby spôsobuje nemožnosť premlčania výkonu záložného práva. Tento záver najvyššieho súdu, ktorý bol dôvodom zamietnutia dovolania, je zjavne právne mylný. A vychádza zo skôr nesprávne vyjadrenej úvahy, že na plynutie premlčacej doby pohľadávky, ktorá bola prihlásená do konkurzu dlžníka, sa nevzťahuje § 408 ods. 1 ObZ o absolútnej premlčacej dobe.

26. Zo znenia § 408 ods. 1 ObZ je zrejmé, že plynutie absolútnej premlčacej doby sa nikdy nepretrhne ani nespočíva. Aj v prípade, keď si veriteľ prihlásil pohľadávku do konkurzu dlžníka pred uplynutím všeobecnej premlčacej doby, tak počas konkurzného konania absolútna premlčacia doba plynie a môže uplynúť. To vyplýva zo zákonného zákazu vzniesť v takomto konaní námietku premlčania (§ 408 ods. 1 tretia veta ObZ). V opačnom prípade by bol tento zákaz bez významu, ak by počas konania absolútna premlčacia doba nemohla uplynúť. Treba súhlasiť so sťažovateľom, že k uplynutiu absolútnej premlčacej doby môže dôjsť počas konkurzného konania, aj keď si veriteľ pohľadávku prihlásil pred jej uplynutím. Najvyšší súd sa s týmto zákazom vzniesť námietku premlčania nevysporiadal v dôsledku nesprávneho právneho záveru, že prihlásením pohľadávky do konkurzu premlčacia doba nespočíva podľa § 402 ObZ, čo vylučuje aplikáciu § 408 ObZ.

27. Hoc prvá a tretia dovolacia otázka v kontexte nesprávneho právneho záveru najvyššieho súdu k druhej dovolacej otázke stratili význam, nemožno sa nevyjadriť k argumentácii najvyššieho súdu vo vzťahu k týmto otázkam. Pri prvej dovolacej otázke najvyšší súd konštatoval, že sa stotožnil s krajským a okresným súdom, že k premlčaniu práva dochádza už márnym uplynutím premlčacej doby. K tomu treba uviesť, že k takémuto záveru okresný a krajský súd nedospeli. Dospeli k opačnému záveru, keď konštatovali, že zabezpečená pohľadávka nemôže byť premlčaná, lebo dlžník nemôže v konkurze vzniesť námietku premlčania. Z toho plynie, že im pre premlčanie nestačí uplynutie premlčacej lehoty, ale aj možnosť dlžníka vzniesť námietku premlčania. Najvyšší súd vyjadril súhlas aj so sťažovateľom, že premlčanie pohľadávky nastáva len uplynutím času. Tým konštatoval nesprávnosť záverov okresného a krajského súdu, ktoré pre premlčanie vyžadovali aj možnosť dlžníka vzniesť námietku premlčania. Preto rozporuplne vyznieva konštatovanie najvyššieho súdu k prvej dovolacej otázke, keď sa stotožnil aj so súdmi, aj sťažovateľom, hoc ich právne názory boli protichodné.

28. Pri prvej dovolacej otázke najvyšší súd bez významu k právnemu posúdeniu, na ktorom krajský súd založil svoje rozhodnutie, riešil, koho na vznesenie námietky premlčania oprávňuje ObZ a koho OZ. Aj z týchto úvah je zrejmé, že nerozlišoval, že ide o premlčanie dvoch práv so samostatnými premlčacími lehotami. Úvaha najvyššieho súdu, že vzniesť námietku premlčania podľa OZ môže dlžník a podľa ObZ aj povinná osoba, ktorou môže byť záložca, hoc nemala priamy dopad na výsledok dovolacieho rozhodnutia pre sťažovateľa, nie je v spojení s pochopením

podstaty veci najvyšším súdom úplne správna. Ak je osoba záložcu odlišná od dlžníka, tak námietku premlčania práva uspokojiť sa zo zálohu vznesenú záložcom treba prejednať bez ohľadu na to, či záložné právo zabezpečuje pohľadávku občianskoprávnu, alebo obchodnoprávnu. Úvaha najvyššieho súdu by znamenala, že ak by záložné právo zabezpečovalo občianskoprávnu pohľadávku, tak by námietka premlčania záložného práva vznesená záložcom nemohla byť prejednaná nikdy. Z tejto úvahy možno vyvodit', že najvyšší súd nesprávne vychádzal z toho, že sťažovateľ namietol premlčanie pohľadávky, keď riešil, či osoba odlišná od dlžníka môže premlčanie namietnuť. Sťažovateľ namietol premlčanie práva uspokojiť sa zo zálohu, argumentujúc tým, že, keďže sa nemôže premlčať skôr ako zabezpečená pohľadávka, premlčalo sa najneskôr uplynutím absolútnej premlčacej doby zabezpečenej pohľadávky. Okresný a krajský súd pred posúdením premlčania záložného práva skúmali, či sa vôbec premlčať mohlo, t. j. či sa už premlčala zabezpečená pohľadávka.

29. Ak by najvyšší súd dospel k správne právnemu záveru, že zabezpečená pohľadávka je uplynutím absolútnej premlčacej doby premlčaná, tak by tretiu dovoláciu otázku musel vyhodnotiť ako opodstatnenú. Hoci ju rovnako v nadväznosti na nesprávne právne posúdenie neriešil ani krajský súd. Z odpovede najvyššieho súdu k tretej dovolacej otázke možno opäť vyvodit', že nerozlišil, že sťažovateľ sa pýtal na zákaz namietnuť premlčanie záložného práva, nie zabezpečenej pohľadávky. Najvyšší súd túto dovoláciu otázku pochopil zjavne iba čiastočne, a to tak, že sťažovateľ sa pýtal, či by sa zákaz namietnuť premlčanie vzťahoval aj na neho ako záložcu. Tomu zodpovedá odpoveď najvyššieho súdu, že zákaz sa týka konkurzného konania, a keďže sťažovateľ nebol jeho účastníkom, je to hypotetická otázka. No sťažovateľ sa nepýtal, či by v konkurznom konaní mohol, alebo nemohol vzniesť námietku premlčania pohľadávky. Pýtal sa, či keď dlžník má zákaz v konkurze namietnuť premlčanie pohľadávky, má aj on ako záložca odlišný od dlžníka zákaz namietnuť premlčanie, ale nie pohľadávky, a nie v konkurznom konaní, tak ako to pochopil najvyšší súd, ale záložného práva v konaní, ktoré sa týka jeho výkonu.

30. Správne najvyšší súd konštatoval, že tým konaním, pre ktoré platí zákaz namietnuť premlčanie podľa § 408 ods. 1 ObZ, je konkurzné konanie dlžníka. No pre následne konštatovanú hypotetickosť tretej dovolacej otázky ju už nedoriešil. Účelom zákazu namietnuť premlčanie podľa § 408 ods. 1 ObZ je ochrana veriteľa predtým, že by v dôsledku dlhotrvajúceho konania uplynula 10-ročná absolútna premlčacia lehota jeho práva, hoci on svoje právo proti dlžníkovi uplatnil pred uplynutím premlčacej lehoty. Zo žiadneho ustanovenia nevyplýva, že by mal záložca odlišný od dlžníka zákaz namietnuť premlčanie záložného práva, ak je už zabezpečená pohľadávka premlčaná uplynutím absolútnej premlčacej lehoty, a to napriek tomu, že jej všeobecná premlčacia lehota spočíva prihlásením pohľadávky do konkurzu dlžníka. To platí o to viac, že veriteľovi nič nebránilo pristúpiť k výkonu záložného práva bezodkladne po splatnosti pohľadávky a ani po jej prihlásení do konkurzu dlžníka. Práve naopak, tým sa premlčacia doba záložného práva fakticky predĺžila až do uplynutia absolútnej premlčacej doby zabezpečenej pohľadávky na 10 rokov, keďže si ju veriteľ uplatnil prihlásením do konkurzu dlžníka vo všeobecnej premlčacej lehote.

31. Hoci najvyšší súd nemal povinnosť rešpektovať právne závery z rozhodnutí českého najvyššieho súdu, ktorými sťažovateľ správnosť svojej argumentácie podporoval a závery okresného a krajského súdu spochybňoval, pre totožnosť rozhodujúcej právnej úpravy mohli najvyššiemu súdu stáť za pozornosť. Rozhodnutia českého najvyššieho súdu

a slovenského ústavného súdu, na ktoré sťažovateľ počas konania poukazoval, vychádzajú z obdobných skutkových situácií, na ktoré súdy aplikovali totožné právne normy ObZ, ZKV a OZ ako vo veci sťažovateľa

32. Nesystematické úvahy najvyššieho súdu pri výklade rozhodujúcich právnych noriem (§ 402 a 408 ObZ, § 20 ods. 7 ZKV a § 100 ods. 2 OZ) sú bez vzájomnej spojitosti, bez nadväznosti na argumentáciu sťažovateľa i súdov a v rozpore s účelom právnej istoty absolútnej premlčacej doby. Úlohou najvyššieho súdu nie je poskytnúť všeobecne jasné argumenty nesúvisiace s dovolacími otázkami v snahe neadresnými právnymi závermi pokryť čo najväčšie množstvo obdobných situácií, ale právne vyriešiť konkrétnu kauzu reagovaním na konkrétnu dovoláciu argumentáciu. Zo záverov najvyššieho súdu vyplýva výklad a aplikácia rozhodujúcich ustanovení právnych predpisov, ktoré sú popretím ich znenia a podstaty. Najvyšší súd v dôsledku nesprávneho výkladu rozhodujúcich právnych noriem nesprávne právne vec posúdil, keď na plynutie premlčacej doby zabezpečenej pohľadávky neaplikoval § 408 ObZ o absolútnej premlčacej dobe. Preto všeobecný záver najvyššieho súdu, že prihlásenie zabezpečenej pohľadávky do konkurzu pred uplynutím premlčacej doby spôsobuje nemožnosť premlčania výkonu záložného práva, je v okolnostiach veci sťažovateľa zjavným právnym omylom. Preto namietaným rozsudkom došlo k porušeniu základných práv sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a jeho práv na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu. Preto bolo ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vyhovené s tým, že namietaný rozsudok najvyššieho súdu sa zrušuje a vec sa mu vracia na ďalšie konanie.

V.

33. Zistené porušenie základných práv sťažovateľa odôvodňuje, aby mu najvyšší súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nahradil trovy konania, ktoré mu vznikli zastúpením advokátom. Ich výška bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), čo len za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti 2 x 208,67 eur) s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 12,52 eur) zvýšené o daň z pridanej hodnoty, pretože advokát sťažovateľa je platiteľom dane z pridanej hodnoty, predstavuje sumu 530,86 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. augusta 2024

Robert Šorl
predseda senátu